

tüzifa árának a megállapításával kapcsolatban is egy körülményt tartunk szükségesnek újból hangsúlyozni és ez a **sürgősség!**

Termelési és szállítási időszak kezdetén vagyunk s a helyes ármegállapítás és a túlzott beavatkozás kiküszöbölése vezethet csak olyan eredményre, amilyent mindnyájan kívánunk.

*

Kriegssorgen. Von Z. Biró.

Schnelle Entschlüsse, — wenn auch mit kleineren Fehlern behaftet, dienen — besonders in Kriegszeiten — besser dem Wirtschaftsleben, als vollkommene, aber verspätet gefällte Verfügungen. Ohne energischer Festhaltung der Arbeits- und Fuhrlohne ist jede Preisregelung wertlos. Diese Grundsätze werden mit den zeitgemässen Fragen der ungarischen Nutz- und Brennholzversorgung bekräftigt, wobei Verf. auch auf einige Mängel der unlängst erfolgten Preisregelung des harten Nutzholzes hinweist.

*

Soucis de guerre. Par Z. Biró.

L'article est consacré à certaines questions d'actualité du ravitaillement de la Hongrie en bois d'oeuvre et de chauffage, et insiste sur la nécessité que les mesures officielles doivent être prises avant tout avec rapidité.

*

Sorrows in War-Time. By Z. Biró.

Some urgent questions of Hungarian timber and wood supply are discussed and the necessity of quickness in authoritative dispositions underlined.

Néhány szó az új lombszerfa-rendelethez.

Irta: Kovács József.

Mint tavasszal az első fecskét, úgy vártuk mindnyájan! Ha megkésve is, de végre megjelent és eloszlatta azt a bizonytalanságot, amelyben lombszerfatermelésünk vajúdott az egész 1941/42. évi termelési időnyben.

Azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom, hogy úgy nagyvonalakban minden érdekelt körben, tehát az *erdőbirtokosok közt* is éppen úgy, mint a *kereskedői és faipari* társadalomban nagy megnyugvást hozott az új rendelet; mindenesetre nagyobb, mint annak idején a fenyőgömbölyegfa árszabályozása.

Írásom célja nem az, hogy az egész ország fás-társadalma nevében tegyek megállapításokat vagy gyakoroljak bírálatot, mert egyrészt erre nem vagyok hivatott, másrészt pedig, mivel maga a *gyakorlati élet* ezt úgyis megteszi. Inkább csak azért vettem kezembe a tollat, hogy néhány vonással vázoljam egyéni felfogásomat, miután annak idején, a rendelet általános tételeinek kezdeti kidolgozásában nekem is jutott igen szerény szerep.

Természetesen, az előttünk fekvő végleges alak egészen más, mint a kezdetleges forma volt; sokkal részletesebb és számadatában is erősen megváltozott. Az egészből kiérezhető a szakszerű és sokoldalú boncolgatás előnyös hatása, amely az egésznek elismerésre méltó formát és tartalmat adott. Olyan számokat látunk az egyes fanemek és választékok árjelzésében, amelyek a mai nehéz időkben is lehetővé teszik azt, hogy ne csupán a faipar és fakereskedelem találja meg a maga számítását, hanem az erdőbirtokosság is biztosítottan lásson egy bizonyos tőárát, amely mint valóságos bevétel lehetővé teszi a napjainkban annyira fontos szállítóberendezések fejlesztését vagy ilyenek létesítését.

Nem mondok újat, mikor azt vallo, *a mindenkori faárak csak akkor szolgálhatják az ország egyetemes erdőgazdaságának és az ezzel kapcsolatos faipar és fakereskedelem jóérdekeit, ha azokat mindenkor úgy állapítják meg, hogy ne csupán a befektetett munka és tőke ellenértéke térüljön meg bennük, hanem jusson magára az anyagértékre is bizonyos hányad, amely egyedül alkalmas a további egészséges fejlődés biztosítására.*

Talán nem az elfogult erdész szól belőlem, ha azt mondom, hogy a tőár — amit *haszonnak* is nevezhetnénk esetünkben — nem illeti jogtalanul az erdőbirtokosságot; sőt azt mondom, éppen ezen a vonalon kell azt elsősorban biztosítani. Ennek a ténynek megokolásául legyen elég csak annyit megemlítenem, hogy az *erdő a bölcsője minden faipari és fakereskedelmi ténykedésnek*. Itt folyik le a legelső fejszecsapással kezdődőleg a nagyon is fáradságos és egyben veszélyes *termelési* munka, amit nyomon követ a *közéltés*, a maga sokoldalúságával és nehézségeivel. És mindezeket a fizikai és mechanikai munkamozzanatokat nagy mértékben befolyásolják, vagy éppenséggel teljesen tönkre is tehetik a mostoha időjárási viszonyok.

Ha tehát az erdőbirtokos megkapja a sok-sok munka és nehézség ellenszolgáltatását a megfelelően megállapított árban, ezzel még nem élvez semmi különleges előnyt.

Igen fontos tehát az *erdei választékok és fegyártmányok helyes árának megállapítása*, mert ez az ár szolgál alapjául a fatermékek további feldolgozását és forgalombahozatalát végző faipari vállalatok és fakereskedők egységárainak is. Ha egészséges az alapár, egészséges lesz az ebből gondos számítással levezethető *ipari választékok* ára is és ami ezzel kapcsolatos: a vállalatok és fakereskedők tisztességes haszna.

Az új rendeletben megállapított *lombrónk* egységárok feifogásom szerint megfelelnek általában az említett kívánalomnak és így jogosan feltételezhető, hogy az ezekből megállapítandó *lombfűrészárufélék egységárait* is közmegelegedésre lehet rendezni.

Nem tartom azonban szerencsésnek a rendelet I. számú mel-

lékletének egyes fanemcsoportosításait. Ez t. i. egy árcsoportba foglal olyan fanemeket is, amelyek között a gyakorlati fakereskedelem mindig észrevehető különbséget tett.

Így mindjárt az első csoportba foglalja össze a rendelet a tölgy, kőris, juhar, jávor, cseresznye, körte és szelídgesztenye fanemeket, szerintem ez nem helyes, mert kétségtelen, hogy a fenti fanemek használhatósága és így értéke is más és más. Jobbnak tartanám, ha a kőris és tölgy külön-külön árcsoportot alkotna; már a többi fanemet inkább lehetne egybefoglalni.

Köztudomású, hogy a kőris mindig értékesebb volt a tölgy-nél, míg a többi fafaj ára a tölgyéhez képest hol felfelé, hol meg lefelé ingadozott, a mindenkori kereslet szerint.

Még a fentinél is valószínűleg a bükknek és csernek ugyanazon értékostályba való sorozása. Ez egészen meglepő! Gyakorlati szolgálatom idején — pedig véletlenül olyan erdőgazdaságban működtem, ahol igen szép és tekintélyes terejdelmű cseresek is voltak — nem tudtam a gyönyörű cserfát másnak eladni, csak bognároknak, akik kizárólag kerékagyat és küllöt készítettek belőle; a harmincas években még bányafának sem kellett a cserfa, erre a célra napjainkban már inkább használják. Azonban ennél kiterjedtebb felhasználási lehetőségéről a mai napig sem tudok. Érthető tehát, ha most a bükkal való egyenrangúsítás sokunk előtt szokatlan.

A fűz értékének azonosítása a nyárfáéval szintén újítás; ez azonban talán inkább elfogadható, hiszen mindkét fafaj szöveti és fizikai tulajdonságai közel azonosak, következőleg a használhatóságuk is. Legfeljebb arról lehet szó, hogy a fűzfa, mint állományt alkotó és így számottevő használati fatömeget biztosító fanemként manapság még nem tenyészik erdőgazdaságainkban. A jövőben azonban — tekintettel a lágylombfafélék használhatóságának rohamos fejlődésére — ez a helyzet előnyösen megváltozhatik, főleg az ártéri erdőbirtokokon.

Átterve a rendelet minősítési irányelveire, jogosan elmondhatjuk, hogy ezzel a részével nagy hiányt töltött ki és sok bizonytalanságot szüntetett meg, egyszóval: *hézagpótló jelentőségű*.

Kiérezzük belőle azt, hogy számolt az első világháborút követő időkben a faipar terén is bekövetkezett fejlődéssel, főleg a famegmunkáló gépek erősen megjavult hatásfokával. De tekintetbe vette a rendelet azt a tényt is, hogy a fa mint nyersanyag, egyre előkelőbb helyet fog elfoglalni a világ gazdasági életében, másrészt pedig, hogy a rendelkezésre álló fakészletek világszerte csökkenőben vannak. Ezt a tényt csak még inkább fokozza a mostani második világháború óriási anyaggazarlása és még ennél is jobban a felépítendő újvilág mérhetetlen faszükséglete. Ezeknek az ellentétes tényeknek észszerű következménye az, hogy a fát

mint nyersanyagot a legkisebb szálkáig célszerűen ki kell használni, tehát a multban szokványyszerűen megállapított *alsó vastagsági határokat még lejjebb lehet szállítani.*

Ezt az elvet érvényesíti is, nagyon helyesen, a rendelet a fontosabb fafajok esetében. Míg ugyanis az 1926-ban megjelent Fakereskedelmi Szokványok a *tölgy furnir rönkö legkisebb vastagságát* 45 cm-ben, az I. o. *tölgy rönköét* pedig 35 cm-ben állapítják meg, addig az új rendelet az első választék esetében 40 cm-re, az utóbbiában pedig az összes mennyiség 15⁰/₀-nál 31 cm-re *szállítja* le, sőt még a 25—30 cm-es vastag anyagból is engedélyez 5⁰/₀-ot. Hasonló engedményt nyújt a furnir-anyaggal kapcsolatban is, a 35—39 cm vastag anyag arányára.

A többi fafajra (*kőris, bükk, juhar* stb.) vonatkozólag általában szintén biztosít a rendelet bizonyos vastagsági engedményt a *F. Sz.* előírásaihoz képest, csak valamivel kisebb terjedelemben.

Ugyancsak nagyon helyesen enyhíti a rendelet a *színes geszt* (barnabél) megengedett arányát legelterjedtebb fanemünk, a *bükk* esetében. Ez az engedmény igen számottevő pénzügyi előnyt jelent az erdőbirtokosságnak és termelőknek, mert hiszen ezzel jelentősen kitágul az I., tehát a legértékesebb minőségi osztály határa.

Végül igen fontos rendelkezés az ú. n. III. osztályú rönköanyag *hivatalos elismerése.* Ezt a választékot még a trianoni faszegény időkben vezette be a gyakorlat, mintegy előre megsejtve a mai időknek azt a sarkalatos tételét, hogy *minden fanemből minden legkisebb darabot is elsősorban szerfának kell kihasználni és tüzifának csak a valóban selejtes anyag maradjon vissza.*

Ezek az általános engedmények bizonyára annak a felismeréséből származnak, amiről az előzőkben röviden már említést tettem, hogy t. i. a korszerű munkagépeknek gazdaságosabb a teljesítőképessége, másrészt pedig a fa, mint nyersanyag, rohamosan csökken világszerte.

A felsorolt előnyökön kívül azonban vannak a rendeletnek olyan sajátságai is, amelyek nem mondhatók *sem megokoltaknak, sem gyakorlatiasaknak.*

Ilyen mindjárt az ú. n. „*törönk*“ fogalmának meghagyása a régi *F. Sz.*-ből, a válogatott (export) minőségű *tölgy-, kőris- és gyertyán-,* valamint az I. o. *bükk-,* a hámozási *éger- és nyár-rönkö* esetében. Nincs ugyanis tudomásom arról, hogy a fa törzsének „*törésze*“, tehát a gyökfőtől számított első szakasz kiválóbb anatómiai, vagy fizikai tulajdonságú lenne, mint az utána következő szakasz.

Ha tehát a „*törönk*“ kikötés nem jelent semmi, mondjuk pénzben kifejezhető előnyt, akkor milyen célt szolgál? És kérdem, vajjon, ha nem az erdőn, *tő mellett* fekszik az anyag, hanem

pl. a vasút mellett máglyában, van-e olyan szakember, aki teljes bizonyossággal meg tudja állapítani, melyek a sok közül a „törönkök“?

Mindent összevetve elmondhatjuk, nem volt szükség arra, hogy a mult F. Sz.-ban használatos céltalan kikötést átvigyük tovább az új minősítési előírásba is.

A következő észrevételem a rönkö *csavaros növése*re vonatkozik. Helyesnek tartom, hogy a *különleges* és az I. o. *minőségből* teljesen kizárja a rendelet a csavarosságot, azonban szerintem nem lehet megindokolt a fenti hiba teljes kizárása a II. o. *anyagból* is. Itt is helyénvaló lenne — hasonlóan a *fenyő-gömbölyegfához* — a lefejljebb 15 fokos csavarosság elnézése. Tudok példát saját gyakorlatomból, hogy egy 55 cm. vastag tödgyrönköt, — amely egyébként teljesen megfelelt az I. osztályú minőség kívánalmainak — *kisfokú* csavaros növése miatt *szónélkül* átvett a kereskedő és boldogan megjegyezte: „Bárcsak sok ilyen rönkö akadna még az átvétel során!“

Ezzel csak jelezni kívánom, hogy nem lehet mindenkor szorosán ragaszkodni a minősítési előírás betűihez, hiszen ahány darab rönkö, annyiféle tulajdonság. De ezek között a tulajdonságok között gyakran akadhat egy uralkodó *jó tulajdonság* is, amilyen pl. vastagsági méret, szép egyenletes évgűrűszerkezet, stb. és ennek kedvéért a vevő készséggel elnéz kisebb fogyatékoságot, pl. nem túlzott csavarosságot.

Végül néhány szót még egyes épségi és alaki hibákról, amilyenek a *bütürepedések*, *ággöcsök* és *csomók*, továbbá a *görbeség*.

A rendelet túlságosan aprólékosan tárgyalja ezeket a hibákat. Véleményem szerint sokkal *gyakorlatiasabb* lett volna valamennyi, ilyen természetű kikötést *általános érvénnyel* tárgyalni, az *összes fanemekre*. Mert ma, amikor a *fa* annyira keresett cikk és minden darabkáját a legmegfelelőbb szükségleti tárggyá lehet feloldozni, nincs értelme a túlságos szigorú bírálatnak.

Ezért nyugodtan lehetett volna pl. valamennyi fanem I. osztályú anyagára kimondani, hogy az olyan rönkök esetében, amelyek az előírt hossznak megfelelnek, *megengedett a középmérő nagyságával azonos repedés*, akár az egyik bütülapon van az, akár mindkettőn együttesen. Fontos csak az, hogy a bütürepedések összege ne haladja meg a rönkö középvastagságát.

Ugyanígy lehetett volna *egységesen* szabályozni az *egyirányú görbület* megengedhető mértékét is olyformán, hogy pl. az I. o. anyag fanemenként megállapított legkisebb hosszmeretének görbületnélkülinek kell lennie; az ezután következő szakasz pedig a hosszának „x“⁰/₁₀-ával (pl. 3⁰/₁₀) térhet el egy irányban az egész rönkö tengelyvonalától. Vagy pl. a II. o. rönkök esetében az egy-

irányú görbület legnagyobb húrmérete az egész hosszhoz viszonyítva legfeljebb „y”%-a (pl. 5%) lehet.

Kétségtelen, hogy az ilyen leegyszerűsített előírás hamarosan átmenne a közhasználatba és nem válnék szükségessé minősítések alkalmazásával a rendelet vonatkozó szövegének betűszerinti magyarázgatása.

▲ megengedett ággöcsök és csomók terejedelmére és számára vonatkozólag hasonló *egységes kulcsot* lehetett volna alkalmazni, mert ez feltétlenül *gyakorlatiasabb*, anélkül, hogy magát a minősítés lényegét hátrányosan befolyásolná vagy éppen veszélyeztetné.

Hosszasan lehetne még a rendelet egyes pontjairól elmélkedni, pl. a *talpfu áráról*, de ezt későbbi alkalomra halasztom.

Amiket előzőkben elmondtam, csupán tárgyilagos és szerény hozzászólásnak szántam, mert meggyőződésem, hogy szakunknak teszünk szolgálatot akkor, ha a *ma* kérdéseihez mi erdészek is hozzászólunk.

*

Einige Worte über die neue Laubnutzholzverordnung. Von J. Kovács.

Verf. bespricht den Erlass No. 63.200/1942. des Versorgungsministers, betont die Wichtigkeit der Preisregelung, wünscht aber — mit rücksicht auf die Anforderungen der Praxis und der allgemeinen Wirtschaftlage — eine entsprechende Mässigung der Qualitätsvorschriften.

*

Quelques mots sur le nouveau décret relatif au bois d'oeuvre en essences feuillues. Par J. Kovács.

L'Auteur analyse le décret No. 60.200/1942. qui fixe les prix des catégories de bois d'oeuvre en essences feuillues.

*

Some Words About the Hard Timber Enactment. By J. Kovács.

The author discusses the Enactment No. 63.200/1942. regulating the prices of hard timber assortments.

Természetszerű szálerdő-állományok telepítése.

Irta: **Nemes Károly** ny. miniszteri tanácsos, volt kolozsvári kincstári erdőigazgató.

I. A természetszerű faállományok fogalma és jelentősége.

Természetszerűeknek vagy a termőhelyi viszonyokkal egyező faállományoknak nevezzük azokat, amelyek összetételüknél fogva a természetadta viszonyoknak a legtágabb értelemben olyannyira megfelelnek, hogy sikeres fejlődésük mellett életük egész tartamára legteljesebben biztosítottak látszik.